

К.Ю. Терещук

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент О.Ю. Андрушенко*

Інформаційно-структурні особливості адверба *only* в англійській мові

XIV ст.

*У статті автор доводить, що середньоанглійському прислівнику *only* притаманні інформаційно-структурні особливості, які полягають у високій позиційній гнучкості та здатності маркувати стару та нову інформацію в дискурсі. Здатність середньоанглійського адверба впливати на інформаційну структуру речення доводиться за допомогою контекстуального аналізу писемної пам'ятки середньоанглійської мови «Кентерберійські оповідання».*

Ключові слова: *адверб, дискурс, топік, фокус, предикат, суб'єкт, інформаційна структура, середньоанглійська мова*

Постановка проблеми. На сучасному етапі дослідження інформаційно-структурних особливостей речення зростає інтерес до засобів маркування інформації в ньому. З цієї точки зору прислівник є об'єктом розвідок сучасних зарубіжних науковців [1, 3, 4, 5], що займаються вивченням методів структурування інформації в дискурсі. Аналіз прислівника *only* у зв'язку з його інформаційним навантаженням, яке полягає в потужному маркувальному потенціалі та індикуючій функції таких інформаційно-структурних компонентів, як топік і фокус; сприяє висвітленню особливостей англійського синтаксису в історичній площині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фокусуючі прислівники, а саме *only, even, just* були досліджені такими зарубіжними лінгвістами як Д. Хауманн [3: 296-299], К. Соян [6: 6-15], Х. Хассельгерд [2: 252-254] та ін. Фокусуючим адвербам, відповідно, властива досить гнучка позиція в реченні та висока продуктивність у формуванні новизни інформації, тобто маркуванні саме фокусу речення.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні гнучкої позиції прислівника *only* в середньоанглійській мові як маркера таких інформаційно-структурних компонентів, як топік (стара інформація) та фокус (нова інформація) речення. Досягнення поставленої мети передбачає здійснення аналізу середньоанглійської пам'ятки «Кентерберійські оповідання» Дж. Чосера. Методом суцільної вибірки виокремлені речення з прислівником *only*,

який, займаючи початкову, серединну чи кінцеву позицію, здатен маркувати топік чи фокус речення.

Виклад основного матеріалу. Адверб *only* використовується для уточнення, модифікації та детермінування інших частин мови. Як фокусуючий елемент, він характеризується позиційною гнучкістю та не лімітується певною позицією, навіть попри відносно регламентований порядок слів середньоанглійського речення. Це впливає з основної функції адверба, що полягає в модифікації широкого спектру слів, що належать як до основних частин мови, так і до другорядних [6].

У творі «Кентерберійські оповідання» Дж. Чосера прислівник *only* використовується у 75 різноманітних конструкціях простих розповідних речень. Проаналізувавши структуру цих речень, нами було виокремлено наступні моделі порядку слів: *OnlyOSV*, *OnlySVO*, *OnlyOVS*, *OnlySV*, *OnlyVO*, *SVOOnly*, *SVOnly*, *VOnly*, *SVOnlyO*, *SOnlyVO*, *VOnlyO*. Здійснивши кількісний аналіз, нами було вираховано відсоткове співвідношення частоти вживання вищезгаданих конструкцій.

Отже, прислівник *only* здатен займати досить гнучку позицію, знаходячись як перед суб'єктом або предикатом, між ними, так і після них. Розглянемо детальніше приклади речень із твору «Кентерберійські оповідання» з різним порядком слів, в яких середньоанглійський фокусуючий прислівник *only* займає початкову (1), кінцеву (2) та серединну (3;4) позиції.

Речення з порядком слів *OnlyOSV* представлене у прикладі (1):

(1) «Only the sighte of hire whom that I serve,
Though that I nevere hir grace may deserve,
Wolde han suffised right ynough for me.»

Якщо порівняти даний приклад з сучасний англійським варіантом, то можна зробити висновок, що порядок слів і вживання *only* співпадають: «Only the sight of she whom I serve, // Though that I never her grace may deserve, // Would have sufficed right enough for me.»

Речення з порядком слів *SVOnly* представлене в прикладі (2):

(2) «Ye sholden have cleped only,
Youre trewe frendes olde and wise.»

У перекладі на сучасну англійську порядок слів зберігається, проте *only* відсутній взагалі. Пор.: «You should have first called a few people to your counsel».

В реченні (3) прислівник *only* займає серединну позицію та зафіксований з порядком слів SVOnlyO:

(3) «But it were oonly dame custance allone.»

У варіанті перекладу знаходимо невідповідність з оригіналом як у структурі речення, так і у вживанні *only*, що в даному прикладі відсутній та перекладається швидше як *but*: «Each one, that is, but Constance, she alone.»

Розглянемо речення з порядком слів VOnlyO (4):

(4) «Save oonly me and wrecched palamoun...»

Якщо порівняти оригінальний варіант з перекладом, то простежується втрата *only* та його заміна еквівалентом 'but': «There's left but me and Palamon...».

З метою встановлення особливостей інформаційної структури речень з *only* нами було розділено випадки вживання конструкцій з *only* на дві групи: в одній з яких *only* маркує нову інформацію, а також фокус речення, а в іншій *only* маркує стару інформацію та представляє топик. Щоб прослідкувати зв'язок між порядком слів у реченні та наявністю в ньому топіку чи фокусу, ми проаналізували їх інформаційну структуру залежно від попередньо виокремлених типів конструкцій.

Отже, розглянемо детальніше приклади речень із твору «Кентерберійські оповідання» з різним порядком слів, в яких середньоанглійський прислівник *only* маркує фокус (5) та топик (6) речення.

(5) «Ne at this tale I saugh no man hym greve,

But it were oonly osewold the reve.»

(«I didn't see the tale one man aggrieve,

Except, that is, for old Oswald the Reeve. »)

Речення (5) взятє з прологу мажордома («The Reeve's Prologue»). У цій конструкції (SVOnlyO) *only* макує об'єкт 'osewold the reve' як фокус речення. Оповідач наголошує саме на Освальді, виокремлюючи його серед інших людей. Цікавим є те, що в сучасній англійській адаптації автор замінив *only* на *except*, для того щоб звернути ще більше уваги на фокус речення.

(6) «The thridde spece of avowtrie

is somtyme bitwixe a man and his wyf, and

That is whan they take no reward in hire assemblynge

but oonly to hire fleshly delit...»

(«The third kind of adultery is sometimes between a man and his wife. That's when they regard sexual union as just for their fleshly delight...»).

Приклад (6) взятий з розповіді священика («The Parson's Tale»), де *only* модифікує предикат речення 'to hire' та маркує його як фокус речення. В даному реченні розповідь йде від імені священика, який повідомляє про 'kind of adultery', перераховуючи їх: 'the thridde'. У даному випадку новизна інформації, яку маркує *only* не була виявлена, проте *only* залишається маркером фокусу.

Висновок. У «Кентерберійських оповіданнях» прислівник *only* в простих розповідних реченнях здатен займати достатньо гнучку позицію: перед суб'єктом чи предикатом, між ними або після них. Розташування прислівника в реченні та особливості конструкцій з ним дещо різняться в оригіналі та у перекладі твору. В багатьох випадках *only* замінюється іншими словами, або ж взагалі опускається, проте існують приклади абсолютно ідентичних конструкцій, в яких зберігається як вживання *only*, так і власне порядок слів. Проаналізувавши інформаційну структуру речень залежно від попередньо виокремлених типів, ми дійшли висновку що *only* маркує в основному фокус речення, незалежно від новизни інформації у дискурсі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Alexiadou A. Adverb Placement: a case study in antisymantropic syntax / Artemis Alexiadou. – Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing company, 1997. – 256 p.
2. Hasselgård H. Adjunct Adverbials in English / Hilde Hasselgård. – UK: Cambridge University Press, 2010. – 320 p.
3. Haumann D. Adverb licensing and clause structure in English / Dagmar Haumann. – Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing company, 2007. – 439 p.
4. Kiss E. Adverbs and adverbial adjuncts at the interfaces / Katalin É. Kiss. –Berlin: [Walter de Gruyter GmbH & Co.](#), 2009. – 377 p.
5. Lenker U. Argument and Rhetoric. Adverbial Connectors in the History of English / Ursula Lenker. – Berlin / New York: [Walter de Gruyter GmbH & Co.](#), 2010. – 293 p.
6. Soyoung K. Focus particles at syntactic, semantic and pragmatic interfaces: the acquisition of only and even in English / Kim Soyoung. – Hawaii: University of Hawaii Press, 2011. – 147 p.